

Naast die twaalfduizend waren in de lente van '43 bijna zeventienhonderd personen werkzaam in het kader van het Centraal Distributiekantoor.¹ Van die bijna zeventienhonderd waren ruim vierhonderd in de z.g. buitendienst werkzaam: zij waren o.m. belast met het controleren van de distributiediensten, zulks onder toezicht van inspecteurs. Uiteraard was het CDK een enorme paperassenwinkel. Het stond in vast contact, enerzijds met de Duitse en Nederlandse centrale overheid, anderzijds met de meer dan duizend distributiediensten en agentschappen en met meer dan vijftienduizend instellingen die aparte toewijzingen ontvingen (hotels, café's, restaurants, allerlei soorten tehuisen voor verpleegden, enz. enz.). Van begin mei '40 tot eind april '45 gingen van het CDK bijna 10 000 circulaires uit, gemiddeld dus veertig per week; dat per week meer dan 100 000 poststukken de deur uitgingen, was normaal.

In de eerste jaren heerste bij het CDK een vrij strakke discipline. *Generalkommissar* Schmidt vond de gehele Nederlandse distributie zo bewonderenswaardig geregeld dat hij eind '41 de stoot gaf tot de verschijning van een brochure (*In uw belang*) waarin het systeem tot in onderdelen beschreven werd. In april '43 kwam een van de Duitse hoofdamttenaren van de *Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft* bij een bezoek aan Münster tot de conclusie dat de Nederlandse distributie veel effectiever controlemogelijkheden kende dan de Duitse – wat hij van de Nederlandse vertelde, wekte bij de distributie-ambtenaren in Münster zo groot enthousiasme dat ze meteen vroegen of ze het Nederlandse stelsel eens van nabij mochten komen bezien.

Of deze reis doorgegaan is, weten wij niet. Wel menen wij dat de Duitse ambtenaren minder enthousiast naar Duitsland zouden zijn teruggekeerd als ze een jaar later op bezoek waren gekomen. Om te beginnen hadden de frequente overvallen die vooral door de z.g. Knokploegen op de distributiebureaus uitgevoerd waren, de ordelijke gang van zaken toen lelijk verstoord, maar bovendien was de discipline binnen het CDK merkbaar verslapt. De evacuatie naar Zwolle en Hattem die in '43 voltrokken was², had de dienst geen goed gedaan. Het kwam toen vaak voor dat functionarissen, ook leidende, afwezig waren omdat zij hun gezinnen, voorzover niet mee-geëvacueerd, wilden bezoeken. Gevallen van fraude hadden zich van meet af aan

¹ Er bevonden zich onder hen slechts weinig NSB'ers. Volgens de directie waren het er in '42 vijf; onder pressie van de NSB kwamen er toen twee bij, 'doch dezen zijn', aldus de Hoo, 'na een maand wegens wangedrag weer ontslagen.' (Prac-Apeldoorn: p.v. S. de Hoo (24 juni 1946), p. 1 (Doc I-739, a-4). ² In Hattem was van '40 af de afdeling van het CDK gevestigd die de van de detaillisten terugstromende bonnen controleerde, voorzover dit de provincies benoorden de rivieren betrof; voor zuidelijk Nederland bevond zich een overeenkomstige afdeling in Gennep.